

Schwarz Samu És Árpád

Itt a két testvérem, Schwarz Samu és Árpád, akik 60 év után az 1970-es években találkoztak először Jeruzsálemben. Annak idején úgy volt, hogy a zsidó gyerekeket vitték, hogy tanuljanak mesterséget. Egerben a kovács is, a bádogos is zsidó volt. És azoknál tanultak zsidó gyerekek, a bátyám, a Samu is ott tanult egy bádogosnál. Samu Egerből elvette egy özvegyasszony lányát, és föladtak Egerben mindent, Szilvásváradon vettek egy házat, és volt egy nekik fűszerüzletük, mészárszékük, kocsmá is volt. Egy házon belül volt a három üzlet. A fia, Karcsi az első osztályt még Szilvásváradon járta, a második osztályba már följöttek Pestre. A Samu felhozta a gyerekeket ide, mert azt akarták, hogy a gyerekek lássanak rendes zsidó életet. A Schück rabbinál laktak, és nagyon sok pénzbe került a bátyámnak. Amikor fölhozta őket, akkor teherautóval jöttek, még fát is hoztak. És állandóan hozta föl a zsák lisztet, a zsák krumplit, meg megvett 10 kiló cukrot a rabbinak. A rabbi a Kertész utcában lakott, ott volt egy ortodox iskola. Ez egy kétemeletes ház volt a hitközség tulajdonában, és az iskola fölött lakott a Schück, és vett gyerekeket vidékről. A Kertész utcai a lány ortodox iskola volt, a fiúk a Dob utcába jártak. Ez 1931--1933-ban volt, akkor én már ott dolgoztam a szalámigyárban. [Ernő a Rebenwurzl szalámigyárról beszél. Rebenwurzl Salamon és Izidor Rt. ortodox kóser szalámigyára, Budapest, Kazinczy utca 41. A Rebenwurzl család régi

zsidó hentes család. A századelőn Rebenwurzl Sámuel 'marhahús elárúsító üzlettulajdonosként' szerepel a budapesti lakcímtörvényben, lakása a Szerecsen utca 16-ban, üzlethelyisége a Laudon utca 4-ben volt. -- A szerk.] A Samu fölszabadult Németországban, mikor az amerikaiak fölszabadították őket. Koncentrációs táborban volt. A gyereke, az egyik elpusztult, a másik, Karcsi hazajött. Mindjárt visszamentek Szilvásváradra. Megtalálták a házukat, megtalálták az üzletet. Már nem emlékszem, hogy mennyire kifosztva. Azért vidéken kevésbé tudtak lopni, mert hogyha elvitték azt a valamit, akkor a szomszéd vagy látta, vagy tudta, hogy ez nem a tiéd volt. Aztán mikor jött az államosítás 1951-ben, akkor nekik le kellett adni az üzleteket. Utána nem tudott mit kezdeni Samu, fölött Pestre. S akkor laktak ott a Teleki téren. Egy ház van ott, abban van egy szefárd templom. Ő oda járt a szefárdi templomba. Samu 1958-ban ment el Izraelbe. A barátjával ment ki, akivel együtt volt Egerben inas. A barátja hazajött, ő meg ott maradt, mert a Karcsi ott volt, és eltartotta őt. Ottan már nyugdíjas volt. Jeruzsálemben laktak. Soha nem jött haza látogatóba. Izraelben halt meg az 1970-es években. A felesége él Izraelben -- 97 vagy 98 éves. Az Árpád bátyám Hatvanban volt mészárosinas. Amerikába toboroztak Magyarországról embereket, mert ott akkor építették a Borough Parkot [New Yorkban]. Mentek a többiek is, és ő is kiment 1913-ban, 16 éves korában. Először munkásként dolgozott, aztán mészáros lett. Az amerikai bátyám, az Árpád meg az a szilvási bátyám, a Samu Izraelben 60 év után találkozott. Az Árpád New Yorkban halt meg.